

محراب

افهروقی ، اجتماعي ، فلسفي ، تاريخي ، ادبي مجموعه ده
شيمدېلك اون بش كونده نشر اولونور

مندرجات :

۱۰۰	ياشامق ايجون	« مصاحبه »	صبيح شهمي
۱۰۱	قینالی زاده علی اقدسك « تربيه » تلقیسی	« تربيه وی »	بومف ضیا
۱۰۲	مثل اعلا	« کلامی »	شرف الدین
۱۰۳	بر داملا	« ادبی »	محمد صرقي
۱۰۴	عالم معنوی وعالم اخروی	« تصوفی »	صبيح شهمي
۱۰۵	قرغزل	« تاریخی »	ملهمی ضیا
۱۰۶	شهاب الدین سهروردی	« فلسفی »	بومف ضیا
۱۰۷	حی بن یقظای	« رومان »	رئید
۱۰۸	بو کوندن دونه	« شعر »	حسن عالی
۱۰۹	کرکل یوواسی	« شعر »	قدیر صبیح
۱۱۰	چامایجه ده بابل	« شعر »	فخر الدین عثمانه
۱۱۱	نشرین مصر اعتری	« شعر »	شرف لاکظم
۱۱۲	آوجی	« شعر »	حبیب فاضل
۱۱۳	مینى مینیمه	« شعر »	محمد رشیدی
۱۱۴	غزل	« شعر »	محمد صرقي

رومانه تفهیم

حی بن یقظان

۲

خلاصه فارابی بونلره مماثل داها برچوق خطالره دوشمشدركه بوراده تفصیله لزوم یوقدر ابن سینایه کلتجه ، او، اریستونک کتابلرنده مندرج مسائلک بیانی درعهده ایدمرك اونک مذهبه کوره سوز سویلهمش و « شفا » نامنده کی اثر عظیمی اونک مسلك فلسفیی اوزره تحریر ایتمشدركه بوجهتی مشارالیه شفانک منطق قسمنده [برنجی مقاله برنجی فصلده] تصریح ایتدیکی کی کندی مسلك ذاتیسنک اوکا مخالف اولدیغنی ده اوراده بیان وحقی آریانلرایچون فلسفه اشراقیه عائد تألیف ایلدیکی کتابه مراجعتک لزومنی توصیه ایتمشدركه [۱] اریستو کتابلریله شفا کتابنک مطالعه سینه اهمیت ویرن ذوات ، اریستودن بزه نقل وروایت اولمایان برطاقم شیلر شفا کتابنده موجود اولقله برابر اکثر لرده توافق ایتدکلی بیان ایدرلر کرك اریستو کتابلرنک کرك شفانک احتوا ایتدکلی حقایقه دقت ایدیلر و انحق ظاهر لرینه باقیله حق اولورسه هیچ بریسندن استفاده اولماز و مطلوب اولان کمال بولونماز ابن سینا بالذات کتاب مذکورک باش طرفده بوحقیقه کی کتم ایدمه مشدر . امام غزالی ؛

اولدیغی استخراج ایدلمه لیدر . بوجهتی موسیو بابینغهرك خطاسنی کوستررکن ایضاح ایتمشم . چونکه سهروردی خلقدن زیاده خواصه ، حسن دن زیاده فکره خطاب ایدردی . ازوا آدمی دکلی . فکرلی بولاندران برسیاح ایدی . احتمال صمیمی ایدی . کندیسنه مفتون اولانلر علم و فضیلتنه عاشق ایدیلر .

[۱] ابن طفیلک بیان ایندیکی بونقطه چوق مهمدر . شیمدی یه قدر ابن سینا مشائیه مسلکنده عد ایدلیدیکی کی حتی مشائیه نك اك ایلری کلن ممثلی اولق اوزره تصویر ایدلمکده ایدی . و بزم مطلع اولدیغمز متعدد اسکی اثرلرده ابن سینا مشائیه دن عد ایدلمشدركه مسئله نك اهمیت شوراده در : عجبا نیچون ابن طفیلک بوفکرینی سائر مؤلفلر نظر دقته آلامشدر ؟ ابن طفیلک بو اثرینی اوقومادیلریمی ؟ و ابن سینانک منطق قسمنده سویلدیکی اوسوزی کورمه دیلریمی ؟ فی الحقیقه بن برزمان شفانک منطق قسمنی ترجمه ایدرکن ابن سینانک بوسوزینه مطلق اولدم یعنی ابن طفیلک بو ادعاسی دوغرودر . شوحالده حل ایدلمسی لازم اولان جهت شودر : نیچون ابن سینا مشائیه دن عد ایدلمشدركه بوجهته ارباب تدقیقک نظر دقتنی جلب ایدرم .

کتابلریله جمهوره خطاب قصد ایتدیکی چون موقعنه کوره دو کوملر وموقعنه کوره جوزر بعض شیرلی ؛ کفری موجب قیلار، صکره مباح قیلار .

تهافت الفلاسفه کتابنده : فلاسفه بی ؛ حشر جسمانی بی انکار و ثواب و عقابی انحق نفوسه حصر ایتدکلر یچون تکفیر ایتدیکی حالده میزان کتابنک باش طرفنده فلاسفه نك اشبو خصوصده کی اعتقادلرینه صوفیه نك اعتقادلری دخی موافق اولدیغی و [المنقذ من الضلالة] کتابنده کندوسنك اعتقادی دخی صوفیه مشایخنك اعتقادلریله توافق ایتدیکنی وانحق اوزون مباحثه دن صوکر ا اشبو حقیقته وقوف پیدا ایتدیکنی سویلر . غزالینك آثارینی تتبع ومندرجاتی حقیله کوزدن کچرینلر ، سوزلرنده بوکی مباحثلره تصادف ایدرلر . مشارالیه ، « میزان العمل » نامنده کی اثرنده بو طرز حرکتدن دولایی شو صورتله بیان اعتذار ایتمکده در : آرا وافکار اوچه منقسمدر ۱ جمهورك بولونقلری اعتقاده اشتراك ایتك ۲ سائله ، مستر شده کوره بیان فکر ایتك ۳ متفكر ك کندی قناعت وجدانیه سنه کوره بیان مطالعه ده بولونمق . اشبو اوچنچی رأیی انحق اعتقاده کاندوسنه شریك اولانلر اکلارلر . غزالی ، رأیک اشبو انواعی بیان ایتدکد تصکره دییورکه معناه بربریه تضاد تشکیل ایدن اشبو الفاظك هیچ بر فائده سی اولمسه بیه مخاطبی دده لرندن تقلید طریقله آلدیغی اعتقاد موروثنده شك وشبهیه دوشورمك کی بر فائده سی وردر . اشبو فائده انسانی طوغری یوله وحقیقته طوغری سوق ایتك ایچون کافیدر . زیرا ترددی اولمایان کیمسه نظر ایتمز . نظر ایتمین کورمن کورمین ، کور وشاشقین قالیر . وصوکر ا شو بیقی سویلور :

[خذ ما تراه ودع شیئا سمعت به فی طلعة الشمس ما یغنیك عن زحل]

« کوریکك شیئی قبول ایت مسموعاتی براقیور چونکه کونشی کورمك ده زحلی کورمکدن سنی مستغنی قیله حق ایدینلق واردر یعنی زحلك ضیاسیله الدانوب ده کونشك ضیاسنی الدن قاجیرمه ! » ایشه غزالینك طریق تعلیمی شو صورتله اکثریسی رمز و اشارتدر . اونك سوزلرینی اکلامق ایچون یا کندوسندن ایشتمك ویا قلب کوزیله اوکا واقف اولمق وباخود کوچك بر اشارتله اکلا یا حق قدر فطره ذکی اولمق لازمدر . « جواهر » نامنده کی اثرنده ، بعض کتابلرینك اهل اولمایانلردن اسیر کتدیکنی و حالبوکه او کتابلرده حقك تصریح ایدلدیکنی بیان ایتمکده در . بن بونلردن هیچ برینك أندلسه کلدیکنی بیلمیورم ، بعضیلرینك

کلدیکی ظن اولیورسیده طوغرو دکلدر . واصل اولان کتابلر معارف عقلیه ، تفح و تسویه کتابلریله دیگر برطاقم مسائل مجموعه لرندن عبارتدر کرچه بونلرده دخی برطاقم تلمیحلر و اشارتلر واردر فقط بونلر آثاره شهوره سنده داغینیق بر صورتده موجود اولان ایضا حاددن فضله برشی افاده ایتیمور .

مقصد الاسنی نام کتابنده (مضمون بها) ظن اولنان کتابلرنده کی معاینیدن دها درین واینجه شیلر اولدینی حالده او کتابک (مضمون به) اولدیغنی کندوسی تصریح ایلشدر بوندن اکلایشلیورکه بزه واصل اولان کتابلرینک هیچ بریسی اهلی اولمایانلردن اسرکه دیکی کتابلردن دکلدر . غزالی ، « کتاب المشکات » ک آخرنده الهی نورلریله محجوب اولانلرک صنفلرینی بیان وحقه واصل اولانلری ایضاح ایدر و صوکر اولنرک ، وحدانیت محضه یه منافی بر صفتله متصف بر موجود عظیمه واقف اولدقلمارینی سویلیور . غزالینک اشبوفکرندن دولایی بعضی علما ، اونک اپچندن چیقلماز درین بر چوقوره دوشمه سنه سبیت ویرمش اولدیغنی توهم ایتکده درلر . و بو توهملریله غزالی بی ، ذات یاری حقنده کثرته معتقد اولمغله اتمام ایتک ایتیمورلر . حالبوکه غزالی ، سعادتنک اک یوکسک درجه سنه نائل ؛ شریف و مقدس مرتبه لره واصل اولمشدر و بونده شبهه یوقدر . لکن علم مکاشفه بی مشتمل اولان (مضمون بها) کتابلری بزه واصل اولمامش و سرحدنده طور دیغمز حق بزم ایچون تمامیه توضیح ایتمه متردر . الده ایده بیلدیکمز علم ، غزالیه ابن سینانک کلاملرینی تتبع و بربریه مقایسه و ایضاح و اوکا زمانمزده میدانه چیقان رایلری علاوه ایتمکله میسر اولان مقداردن عبارتدر . بوصورتله اوکجه نظر واسطه سیله ایشمز بولنه کیرد کدنصکره شمذیلک مشاهده طریقله آزیجق ذوق بوله بیلدک و بو بایده بزدن نقل اولنمه یه لایق سوز سویله مه یه کندیمزده اهلیت و قابلیت کوردک .

قارداشم ، بکا قارشنی بسله دیکک صمیمیه استاداً مطلع اولدیغم حقایق آنجق سزه افشا ایده حکم . لکن ، اولای اساسیدن باشلامق و صوکر تدریجاً غایه مقصوده یورومک لازمدر . یوقسه ایلک جمله ده صوک پرده دن سکا سوز آچه جق اولورسهم بکا حسن ظنک اولدیغنی تقدیرده سکا مقلد اولمقدن بشقه بر فائده تأمین ایتمز حالبوکه سزک تقلید مرتبه سنده قالما کزده وجدانم راضی دکلدر . بوراده قالمق ، انسانی اعلائی مراتبه چیقارمق دکل ، مهالکدن قور تولسنه بیله کافی کمز . سزی دها یوکسک مراتبه حقیقی تقلیددن ذروه ایقانه وعالم

نظر واستدلالدن عالم شهوده ایصال ایتک و تعقیب ایتدیکم یولی سزه تعقیب ایتدیرمک و سزىء چکدیکم دکزدن کچرمک و مشاهده ایتدیکم شیلری سزه مشاهده ایتدیرمک و بیلدیکیزی بیلدیکیمزه مربوط اولمقدن قورتارمق ایسترم .

بومر تبه بی بولمق ایچون چوق زمان صرف ایتک لازمدیر و بشقه ایشلردن گوجلردن قطع علاقه ایدرک بتون همتی بوکا خصر ایتک ایجاب ایدر . اگر پاچارینی صیغایوب بوتون سعی و غیرتکله بولمک پیشته قوشه حق اولورسه ک مقصدینه نائل اولونجه چکدیکک زحمت و مشقه که شناخوان اولورسک ! چالیشدیغک یولک برکتی فوائد عظیمه سنی آله ایدرسک ! نوربکی راضی ایتمش اولورسک ، ربک دخی سنی عنون ایدر و هر نزهیه توجه ایدرسک و همتکله نهیه کوز دیکرسک مرامکی ، املکی حاصل ایدر . امید ایدرم که سنی الطوغری و آفاندن اک امنیتلی یوله کتیره جکم .

یوله کیرمک ایچون براز ترغیب و تشویقه اشارت ابدن وارباب عقل و ذکایه عبرت بخش اولان ابن سینانک حکایه ایلدیکی (حی بن یقظان ایله البسال و سلامان) اک مثلنی سزه نقل ایدیورم :

اسلافز روایت ایدیورلر؛ هند آظه لرندن خط استوا آلتنده برآطه واردر که اوراده آتاسمز، باباسز انسانلر وجوده کلیور. مسعودینک سویلدیکنه کوره اوراده میوه سی واقواق دینیلان جاریلردن عبارت برنوع آغاج واردر .

آطه ده بویه خلاف غادت انسانک دوغمسندمه عامل اولان اسیاب اوجزیره نک هواچه ارضک اک معتدل و انوار علویه بی قبوله اک مستعد نقطه سی اولمسیدر . بتون فیلسوفلره و بیوک طبیبلره کوره اقلیم رابعک اک معتدل موقع عد اولمسی خط استوانک ؛ مواقع ارضیه دن طولای عمارتدن بوش اولمسی نقطه نظر دن طوغری ایسه ده اکثرینک تصریح ایتدیکی کبی چوق صیخاق اولمسندن دولای بوفکرده بولملری دوغری اولاماز ؛ زیرا حرارتک اسباب تکنونی یا حرکت یا اجسام خاریه تماس و یا خود ضیادر . کونشک دآتنده حرارت موجود دکلدیر ؛ ضیائی قبول ایتک استعدادی آنجق جلالی و جلاسر اجسام کشفیه ده موجود اولدیغی و کندوسنده هیچ بردرلو کشف اولمیدیغچون ماورا-نی رؤیتدن منع ایتیان اجسام شفافک ده ضیائی قبول ایتدیکی علوم طبیعیه ده مبرهندر آنجق دردنجی مقدمه اوزریتیه یالکیز ابوعلی سینا طرفندن اقامه برهان ایدلمشدر . سلفلری بونی بیان

ایچه مشالدر . و کوریلورکه ارضك حرارتی کونشدن دکلدر چونکه کونشك کندوسندم حرارت اولمايجه بشقه سنك حرارته تصل سبیت ویرر .

ارضك حرکتندن ده دکلدر زیرا ارض سا کندر . برده اکر ارض متحرک فرض اولونسه بيله حرارتنده حرکتك تأثیری یوقدر یوقسه کیجه لین صوغوق کوندوزین صیجاق و اقالیم آراستده صوغوقلق و صیجاقلقده اختلاف اولمازدی . و کونش واسطه بيله هوانك ایستندیغندن ده دکلدر و بویه اولمه نك ده امکائی یوقدر . زیرا ارضه یاقین و کونشدن اوزاق اولان هوانك صیجاق و عکسینك صوغوق اولدیغی مشاهده اییدیورزه آکلاشیلورکه ارضك صیجاقلی آنجق کونشك ضیائته معروض قالدیغی و حرارتك ضیایه تابع اولدیغی ایچوندیر . کونشك ضیائی بر نقطه ویا کوچك بردارمه طوپالایان عدسی برجام [وحق یوز] پارچه سنك برحد معینده محاذی اولدیغی شیئی یاقسی اشبودعوائی اثبانه کافیدر .

قنون ریاضیه ده : کونشله ارضك برر کره اولدقلری و کونشك یوزلرجه ارضك امثالی اولدیغی و ارضك کونشدن ضیا آلان قسمی دائماً نصفندن دهها چوق اولدیغی و او قسمك لك صیجاق قسمی ، کوالکدن لك اوزاق دوشن و ضیائك لك چوق متراکم اورتیه نقطه سی اولدیغی براهین قطعه ایله اثبات اولمشدر . یر یوزینك قسم اعظمی قابالایان ضیا دائرة سطحیه سنك لك حارقسمی لك ضیالی اولان قسمیدر و اودا اثره نك مرکزندن تباعد و محیطانه حریت پیدا ایدلرکه ضیا و اولونسه بتنده حرارت تناقص ایدر . ضیائك مرکزی ایسه سکنه سنك سمت الرأسلرینه کونشك مسامته ایتدیکی یعنی عموداً نازل اولدیغی موقعدر . خط استوا سا کتترینك ، بری رأس الحملده دیکری رأس المیزانده اولمق اوزره سنه ده ایکی دفعه کونش سمت الرأسلرینه موازی و مسامت اولور اوندن بشقه آلی ای کونشك بروج [۱] شمالیه ده بولوندیغی مدتیجه شمال جهتلرنده و آلی ای کونشك بروج [۲] جنوبیه ده بولندیغی مدتیجه جنوب جهتلرنده طلوع و غروب ایدر . انقلاب صیفی دنیلان رأس حمل ایله انقلاب شتوی دنیلان رأس جدی ، نقطه لری آلتده بولان مواقع سکنه سنك آنجق سنه ده برر دفعه سمت الرأسلرینه شمس مسامته ایدر و او ایکی نقطه آراستده کی مواقع ایسه سنه ده ایکی دفعه کونش سمت الرأسلرینه مسامته ایدر سه ده شمال جنوبلرنده کونشك مقدار توقفی برنسبتده اولدیغی ایچون حرارتك درجه سنده تمامیه اعتدال حاصل اولماز و او ایکی نقطه نك شمال

[۱] حمل ، ثور ، جواز ، سرطان ، اسد ، سنبله بدجلیدر .

[۲] میزان ، عقرب ، قوس ، جدی ، دلو ، حوت برجلیدر .

و جنوب بنده واقع اولان مواقع سکته سی کونشک هیچ بر زمان سمت الرأسلرینه او غرامدینی ایچون حرارت و برودت درجه لری آراسنده اصلا موازنت حاصل اولمز و کیتدجه برودت تزايد و حرارت تنافص ایدر . بر درجه یه و اریر که صغوغک شدتندن دولایی قابل اسکان اولاماز .

اشبو ایضاحادن آ کلاشیلور که انجق خط استواده حرارت و برودت توازن ایدر . و بوسیله احوال هوا ئیه کسب اعتدال ایدر و او بقعه ده آنه سز باباسز اوله رق تولد استعدادی حاصل اولور . بودعوانک ثبوتی ، بیان ایتدی کمزدن دها فضله ایضاحاته محتاج ایسه ده بو قدری ، او اقلیمده آنه سز باباسز اوله رق انسانک وجوده کلک حوازی اثباته کافی کورلمکله فضله ایضاحاته لزوم حس ایدلمدی . اشته بو جوازه بناء (حی بن یقظان) ک او بقعه ده کندی کندینه وجود بولدینی قطعی صورته بر طاقم فلاسفه لر طرفدن ادعا اولمشدر .

بیشه لری ده (تناسل بنفسه) نک محال اولدینی ادعا و حی بن یقظانک کیفیت نشأتندمه آتیده کی حکایه بی نقل و بیان ایلمش و دیمشدر در که : (حی بن یقظان) ک نشأت ایتدیکی جزیره قارشوسنده غایت کنیش وزنکین و انسانلرله مسکون ، معمور بویوک جزیره واردرم او جزیره ده غایت متکبر و غیور بر آدم حکم سورینور ایدی و غایت کوزل بر همشیره سی وار ایدی همشیره سنه هیچ بر کیمسه بی کفوء کورمدیکی چون تزویجندن امتناع ایدردی . بوقیز اقرباسندن (یقظان) نامنده بریسی طرفندن اوزمانلرده معمول به اولان مذهب لرینه موافق بر صورته تحت نکاحه آلدی و اندن (حی) نامنده بر چوجق دنیایه کلدی . قرداشندن بوسرینک مبدانه چقماسندن قورقارق چوجوغی کوزلجه امزیردکن صو کرا بر صندوق ایچنه قویدی و ایچنه صو کیرمه مک ایچون آراقلرینی ایچنه قاپادی . چوجوغنه اولان فرط شفقتندن ناشی قلبی توتوشارق و هلا کندن قورقورق کیجه لین اعتماد ایتدیکی خدمتجیلریله برابر دکر ساحلنه قدر کلدی . ورینه : ای بزم ربم ! سن بو چوجوغی یوقدن یاراندک ! رحم قرانلغنده رزقی و یردک ! و خلقی حد کاله ایریشجه به قدر تکامل تدریجیسنه تکفل ایلدک ! شمیلک او ظالم و جبار پادشاهک ظلم و تعدیسنندن قورقورق

درسعام مدرسلردن بابان زاده سلیمانلی رشیم

بیتمه دی -